

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. Quibus modis fides proponenda sit; speciatim à quo, & per quæ motiua
generatim fides proponi debeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Deus vult credi, saltem quoad specificationem; & tamen vtrumq; potest esse falsum. Eodem igitur modo, licet evidens sit, Deum velle, vt veritates fidei credantur, ob adducta motiua, quibus fiunt euidenter credibiles, non est tamé evidens, Deum velle eas credi per se, siue ob suam testificationem euidenter cognitā; quare nec etiam sunt euidenter veræ.

DV BIVM III.

A quo, quibusue medijs generatim fides proponi possit, aut debeat; Et an ad fidei credibilitatem etiam conferat lumen fidei.

S. Thomas 2. 2. q. 1. 2. 4. ad 2. & 3.

42 **E**xplicauimus dubio præcedenti, qualis propositio, ad fidem concipiendam requisita, esse debeat ex parte finis, seu credibilitatis, ad quā conciliandam pertinet; sequitur, vt modum eius propositionis declarem ex parte mediourum, quibus ea propositio generatim faciendā est. Et quia circa hæc media duo considerari possunt, nimirum proponens ipse, & motiua seu inductiua ad fidem, tum externa, tum interna, de vtriusq; generatim agendum est. Nam de motiuis externis, in specie tractandum sequenti dubio.

Quæritur igitur primo à quibusnam fides proponi debeat, vt prudenter credibilis reddatur; an à Deo, Angelis, hominibus. Responderetur assertionibus sequentibus.

43 **ASSERTIO I.** Necessarium quidem fuit, vt doctrina fidei alicui creaturæ intelligenti, seu homini, seu Angelo, immediate non solum reuelaretur, sed etiam proponeretur, adeoque credibilis redderetur ab ipso Deo. Ita Sanctus Thomas libro 3. cont. Gent. cap. 154. ex communi. Probatur: tum quia ita re ipsa accidit in primo Angelo, cui in primo creationis instanti, à nulla alia creatura potuit fides proponi, vt recte philosophatur ibidem S. Thomas. Tum quia doctrina fidei necessario debuit à Deo originem sumere. Ergo necesse erat, saltem primam creaturam, quæ postea fidem alijs proponere deberet, immediate à Deo edoceri, ita quidē vt ei veritates fidei à Deo, & reuelarentur, & simul etiam credibiles seu fide diuina dignæ redderentur.

Dixi tamen, doctrina fidei, nempe secundum se & materialiter spectata. Quia non erat necesse, eam reuelationem, quæ ita alicui immediate à Deo facta & proposita est, fuisse reuelationem fidei, hoc est, obscuram, adeoque per fidem credendam. Potuit enim esse clara, & per altiorem cognitionem supernaturalē, quam sit fides, esse cognitā; quemadmodum in Christo accidit.

44 **ASSERTIO II.** Tametsi quidem etiam pluribus alijs subinde fides reuelata & proposita fuerit, atque etiamnum quandoq; proponi possit ab ipso Deo immediate; id tamen neq; necessarium est ad

fidem concipiendam; neq; is solet esse ordinarius & consuetus diuinæ prouidentię modus. Hæc assertio quoad rem ipsam itidem est certa, & extra controversiā, & prima pars declaratur. Ita enim, quidquid sit de reuelationibus veteris testamenti, in nouo testamento, nōdes immediate reuelata, proposita, & prædicata fuit Apostolis, alijsq; Iudæis, immediate ab ipso filio Dei, iuxta illud Apostoli Heb. 1. v. 1. *Multifariam multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissime diebus istis loquutus est nobis in Filio, quem constituit heredem vniuersorum, per quem fecit & secula.* Id ipsum credibile est nonnunquam accidere alijs Sanctis, quibus immediate à Deo subinde quædam particulatim credenda reuelantur & proponuntur. Neq; dubito, posse Deum, & apud extremos Indos nonnunquam solere, omnis humanæ propositionis absentiam & defectum, & quæ simul adferri possent motiua fidei concipiendæ, certo quodam modo ac lumine ipsius internæ reuelationis, quamuis inevidentis, supplere.

Secunda pars assertionis est de fide, contra quosdam huius temporis Sectarios, præcipue Schvvenckfeldianos & Anabaptistas, Libertinos, seu prophetas, vt vocant, illuminatos, seu potius lymphatos, qui reiecta scripturæ & Ecclesię auctoritate, vniuersim fidem priuatim eiusmodi reuelationibus metiri solent; quasi singulis priuatim à Deo fides reuelanda & proponenda sit; quos refutat Bellarminus l. 1. de verbo Dei c. 1. 2. & 3. & lib. 3. c. 10. Ratio patebit ex assertionem sequenti.

45 **ASSERTIO III.** Proponi igitur fides aliquando solet ab Angelis; communiter vero ac ordinarie fides hominibus proponi solet ab alijs hominibus. Probatur & declaratur assertio. Ita enim Abrahamo, cuius fides commendatur Genesis 17. Rom. 3. & 4. itemque Moyse, fides immediate proposita fuit, auctoritate quidem Dei, sed per Angelos, vt satis patet Hebr. 2. v. 2. & suo loco dictū, to. 1. d. 5. q. 5. dub. 5. probabile esse, omnes apparitiones diuinas veteris & noui testamenti mediantibus Angelis factas esse. Ita etiam probabilis communis habet Theologorum sententia, Angelos inferiores illuminari ab Angelis superioribus, vt suo loco dictū tom. 1. d. 5. q. 4. dub. 4. & q. 6. dub. 1.

47 **Communissimum autem, & iuxta legem Dei ordinariam maxime consuetum modum proponendi fidem, esse per homines, probatur ex vfu & memoria totius antiquitatis.** Sic enim ante legem conditam, à Patriarchis seu maioribus, fidei doctrina, per continuam traditionem, ad posteros manauit, fere absq; nouis reuelationibus, vt docent Epiphanius initio libri primi, contra hæreses, & Eusebius in principio lib. de demonstratione Euangelica. Sic etiam postea per Moysen fidem suscepit cætera turba, iuxta illud Exodi 14. v. 31. *Timuitq; populus Dominū, & crediderunt Domino & Moysi seruo eius.*

Sic & per Ioannem Baptistam & Apostolos tradita & propagata est fides, tum apud Iudæos, tum apud Gentes iuxta illud Ioannis 1. v. 7. *Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine vt omnes crederent per illum.* Et Margi vlt. vers. 20. *Illi autem profecti prædicauerunt vbiq;*

Dominus

Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Et si particularia exempla requirimus: Ita Paulus mittitur ad Ananiam Act. 9. vers. 11. sic Cornelius dirigitur ad Petrum Act. 10. vers. 5. sic Eunuchus Angelo directore incidit in Philip-pum Act. 8. v. 26. Sic denique Paulus hanc quasi generalem legem Dei promulgans Rom. 10. v. 14. ait: *Quomodo credent ei (Deo) quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicante?* Et tandem si ratio consulatur, hic est conaturalis modus, quo homo in cognitionem venit eorum, quæ per se inuenire non potest.

48 De qua re etiam Augustinus contra epistolam fundamenti *sicut Deus*, inquit, *primum hominē & animalia per seipsum fecit, postea vero non nisi per animalia sui generis propagauit, ita quosdam homines per seipsum fidem docuit, ceteros non nisi per homines.* Et initio libri de doctrina Christiana, eiusmodi hæreticos, qui oppositum docent superbissimos, & vanissimos appellat, in quos conueniat illud Hieremiæ 23. v. 16. *Visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini:* & illud Zachariæ 10. v. 2. *Diuini uiderunt mendacium, & somniores loquuti sunt frustra.* Tandem ex opposita hæresi sequitur, ingens confusio & confusissimum chaos omnium errorum; quandoquidem seipsum quisque; hac ratione supremum fidei iudicem constituit.

49 Queritur secundo, an is, qui priuatim, fidem proponit, existimari debeat autoritatis esse infallibilis in ea re. Respondetur. Non est quidem necessarium, ut ille qui tanquam instructor priuatim ac proxime fidem proponit, sit aut existimetur esse infallibilis veritatis & autoritatis; necessarium tamen est, si quidem fidem sufficienter proponat, ut omnino certos reddat eos, quibus proponit fidem, falsum non esse quod proponit. Est ex mente communi Doctorum, & prior pars patet; quia communiter talis solet esse priuatus homo, qui non minus proinde, quam alius quispiam, falli & fallere potest.

50 Secunda pars duplicem potest habere sensum; primum, eos quibus fides proponitur, ex vi ipsius propositionis certos esse debere, aliquo assensu, fidei præuio, non esse falsā, quæ proponuntur, sed vera; quasi propositioni ad fidem requisitæ non possit ullo modo subesse falsum. Et in hoc sensu non intelligitur assertio: infra enim videbimus dub. 5. an hoc sit necessarium.

51 Secundus sensus est, saltem per assensum fidei certa fide credendo, quod proponitur, simul etiam saltem virtualiter, credi debere, falsum non esse, quod hic & nunc proponitur. Atque hoc sensu facile patet hæc pars assertionis. Quia illi, quibus fides sufficienter proponitur, debent certissima fide credere, quæ dicuntur vera, & à DEO reuelata esse: sed hoc fieri non potest, quin simul certo credant, proponentem hic & nunc falsum in ea re non dicere; sunt enim hæc necessario connexa: Ergo etiam certi reddi debent, eum qui fidem proponit in ea quidem re, quæ ut fide diuina credendam proponit, falsum non dicere; siue is interim ex animo loquatur, adeoque suis etiam ipse dictis

assentiatur, siue non: hoc enim parum ad propositum interest.

Hinc autem fit, ut ex ijs motiuis, quibus ipsa fidei doctrina secundum se euidenter sit credibilis, etiam iudicandum sit, an ille qui eam proponit, hic & nunc sit fide dignus. Neque hinc sequitur, fide diuina credi, eum hominem, qui fidem proponit, plane esse infallibilis auctoritatis, saltem quoad veritatem, quam diuina fide credendam proponit. Nam hoc ipso, quod fieri nihilominus potest, ut ipse fidem rei quam proponit, non habeat, non est ex fide certum, eum hac in re, quantum in se est, non fallere; siquidem fallit non ille tantum, qui falsa proponit, cum vera existimet, sed etiam qui vera proponit, cum falsa existimet. Plura hæc de re, dub. 5.

52 Queritur tertio, an siue ad concipiendam, siue ad conseruandam fidem, requirantur etiam motiua quædam externa, & qualia. Assertio I. Quando fides ab ipso Deo, siue per se, siue per Angelos, interna reuelatione proponitur, non est opus alijs motiuis externis, quibus fides persuadetur, & credibilis reddatur. Quando vero iuxta consuetum diuinæ prouidentie modum, fides ab hominibus proponitur, tunc sane præter proponentem, necessario requiruntur quædam externa motiua, quibus euidenter credibile reddatur, eas res quæ credendæ proponuntur, vere à Deo reuelatas esse. Est extra controuersiam apud Catholicos. Et prima pars se patet: quia Deus ipso lumine internæ reuelationis, absque motiuis externis, certum reddere potest & solet eum, cui fit reuelatio, de veritate propositionis ipsiusque reuelationis, uti superius de prophetis reuelationibus dictum est.

Ratio secundæ partis est. Quia propositio fidei eo referenda est, ut fides euidenter credibilis reddatur, ex dictis dubio præcedenti: atqui hoc fieri non potest, nudâ proponentis asseueratione, nisi etiam certa quædam motiua, quibus ille suæ asseuerationi fidem faciat adiungantur; siquidē alias ratio non erit, cur huic potius, quam alteri oppositum asseueranti credatur.

Idem confirmatur exemplo Christi, & Apostolorum; qui & ipsi non sine externis motiuis fidem proposuerunt, & propagarunt. Ita enim Christus Ioannis 15. vers. 24. ait: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* De quo erudite Augustinus tractat. 80. in Ioan-nem. Ad Apostolos pertinet illud Marci ult. v. 20. *Illi autem profecti prædicauerunt ubique, Dominum cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis.*

Vnde Augustinus lib. 1. ad Simplicianum questione 2. *Quis potest, inquit, credere, nisi aliqua uocatione, hoc est, aliqua rerum iustificacione tangatur?* Et in lib. de spiritu & littera capit. 34. ait. *Neque enim anima credere potest libero arbitrio si nulla sit uocatio, seu suasio, cui credat.* Dixi autem iuxta consuetudinem etc. Quia quando Deus ipse immediate alicui fidem reuelat, non est opus externis alijs motiuis.

ASSERTIO II, Neque tantum ad concipiendam

primo fidem sed etiam ad conferuandam & exercendam, opus est eiusmodi motiuis fidem euidenter credibilem facientibus. Ita sentit & suo exemplo docet Augustinus, contra epistolam fundamenti cap. 4. ubi ait: In Catholica Ecclesia, ut omitam sincerissimam sapientiam, ad cuius cognitionem pauci spirituales in hac vita perueniunt, ut eam ex minima quidem parte, quia homines sumus, sed tamen sine dubitatione cognoscant: ceteram quippe turbam non intelligendi viuacitas, sed credendi simplicitas turisimam facit. Et ergo hanc omitam sapientiam, quam in Ecclesia Catholica esse non creditur (o Manichæi) multa sunt alia, quæ in eius gremio me iustissime teneant. Tenet consensio populorum atque gentium (qui scilicet fidem tanta consensione receperunt:) tenet autoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate (adeoque vitæ sanctitate) aucta, vetustate firmata: tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascebas oves suas post resurrectionem Dominus commendauit usque ad presentem Episcopatum (in Ecclesia Romana) successio Sacerdotum: tenet postremo ipsum Catholice nomen; quod non sine causa, inter tam multas hæreses, sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes hæretici se Catholicos dici uelint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum uel basilicam suam uel domum audeat ostendere. Ista ergo tot, & tanta Christiani nominis charissima uincula recte hominem tenent credentem in Catholica Ecclesia; etiamsi propter nostræ intelligentiæ tarditatem, uel uitæ meritum ueritas (in singulis rebus quæ credenda sunt,) nondum se apertissime ostendat.

Vbi Augustinus contra hæreticos scribens, ea potissimum fidei motiua commemorat, quæ ualent ad fidem contra hæreticos credibilem reddendam; nimirum 1. diffusionem fidei Catholice per uniuersum orbem. 2. miraculorum splendorem. 3. vitæ sanctitatem, quæ in Ecclesia Catholica eminet. 4. uetustatem, & continuam ab ipso Apostolorum tempore propagationem. 5. successionem perpetuam Sacerdotum ac Præfulum ab ipsa sede Petri continuatam. 6. ipsum Catholice Ecclesiæ nomen. De quibus plura quæstione sequenti. Ratio assertionis est, quia quibus dispositionibus res primo producitur, iidem etiam conferuatur.

54

ASSERTIO III. Neque tamen necesse est, ut omnes iisdem motiuis inducantur ad fidem acceptandam; quin potius, pro diuersa ratione personarum ac temporum, alia atque alia motiua adhibenda sunt. Ita Gregorius de Valentia hic quæstione 1. punct. 1. §. 8. Idem probat Sanctus Augustinus lib. 1. ad Simplicianum quæstione 2. ubi ait. Videmus alios aliter, in eisdem rebus demonstratis. uel significatis, ad credendum moueri. sicut exempli gratia Simeon in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, adhuc infantem paruulum, credidit, spiritu ei reuelante cognoscens; (sicut & pastores Angelis docentibus, & Magi stella monstrante, in eundem crediderunt) Nathanael ad unam sententiam (propheticam) quam ab illo audiuit, priusquam te Philippus uocaret, cum esses sub arbore ficæ, uidi te, respondit, Rabbi tu es filius DEI, tu es Rex Israel; quod tanto post quia confessus est Petrus, meruit audire, quod beatus esset, &

quod ei darentur clauis regni caelorum. Miraculo factis in Cana Galilee, quod initium signorum IESVS Ioannes Euangelista commemorat, aquæ in uinum conuersa, crediderunt in eum discipuli eius. Multos loquendo inuitauit ad fidem. Multi nec suscitatis mortuis crediderunt. De cruce atque morte eius conterriti etiam discipuli titubarunt: & tamen latro tunc credidit, cum eum non præstantiorem uideret in operibus, sed consortio crucis aequalem. Unus etiam de numero discipulorum post eius resurrectionem, non tam uiuentibus membris, quam recentibus cicatricibus credidit. Multi ex eorum numero, à quibus crucifixus est, qui uidentes eum miracula facientem contempserant, discipulis eius prædicantibus & in nomine eius talia facientibus, crediderunt. Ita Augustinus.

Idem quotidiana testatur experientia; qua uidemus, alios alij adduci motiuis ad credendum; alios quidem non nisi firmioribus, alios uero etiam non raro, pro conditione suæ personæ, debilibus; ita tamen ut singulis, pro captu ingenij, debita concilietur euidentia creditibilitatis. Etenim puero ad usum rationis primum peruenienti satis est, fidem tanquam diuinitus reuelatam proponi à parentibus, uel ut communi sensu ac traditione Maiorum, qui in ea salutem consequuti sint, traditam & acceptam. Alijs, quibus iam alicunde variæ religiones innotuerunt, ad euidentiam creditibilitatis acquirendam opus est, ut prius, re etiam Deo per preces diligenter commendatâ, atque etiam accurate consideratis omnibus, quæ ipsi ad rem pertinere intelligunt, iudicent, ex omnibus religionibus, quæ proponuntur, uiam, simpliciter loquendo, meliorem & grauiorem motiuis niti; hoc ipso enim, hæc illis sola sit euidenter credibilis. Qua in re, tota, cum multum ualeat efficacia ipsius doctrinæ, quæ internis ac uiuis motionibus spiritus sancti comitata, mentem illuminat & inflammat; tum Deo etiam, ut dictum, in primis supplicare debent illi, quibus iure alioquin dubitantibus fides uera cordi est.

Ratio assertionis est; quia motiua personis esse debent accommodata; neque enim omnes omnium intelligendorum capaces sunt; neque uia ratione existimandum, deesse motiua, quæ pro ratione & captu cuiusque usum rationis habentis, satis esse possint, tum ad euidentiam creditibilitatis fidei conciliandam, tum ad fidem prudenter acceptandam. Et quia fieri potest, ut uel eodẽ tempore diuersi, uel iidem diuerso tempore, plura & grauiora aduersus ueram fidem argumenta seu motiua perspecta habeant, hinc fit, ut ad euidentiam creditibilitatis conciliandam, & diuersi eodem tempore, & iidem diuerso tempore, grauioribus ac firmioribus motiuis indigeant ad fidem prudenter acceptandam uel retinendam, ut pluribus dicitur dubio 5.

ASSERTIO IV. Quamuis autem motiua fidei pleraque etiam ipsa diuina fide credi possint, partim etiam euidentia sunt, ac in ipsos sensus incurrant; per se tamen neutrum est necessarium, sed satis est, ea solum fide humana credi: imo uero eum motiua ad conciliandam primam fidem inducuntur,

fieri

58 fieri non potest, vt ipsa motiua, quæ talia sunt, diuina fide credantur. Ita communis. Ratio est, quia cum motiua referantur ad fidem primo conciliandam, non debent ipsa aut fidem supponere, aut fide diuina credi; ne alioquin ad ea ipsa credenda opus sit alijs motiuis, & ad hæc credenda rursum alijs, atque ita detur processus in infinitum. Accedit quod cum motiua solum spectent ad naturale iudicium credibilitate gignendum, satis est, ea naturali itidem assensu credere. Quæritur quarto an & qua ratione ad credibilitatē fidei, præter motiua externa, conducat etiam ipsum lumen fidei.

59 Respondeo. Ad credibilitatem fidei, præter motiua externa, in primis etiam confert ipsum lumen fidei, tum actuale, ad gratiam præuenientem pertinens; tum habituale. Hæc est communis Doctorum sententia.

Et quoad actualem fidei inspirationem, patet ex scriptura, & Patribus, qui idcirco docent, illuminationem internam esse necessariam ad credendum; neque fidem vnquam concipi, nisi Deo interius per gratiam præuenientem illuminante, vt docuitomo 2. disp. 6. q. 3. dub. 5. Quo inprimis spectat illud Ioann. 6. v. 44. *Nemo potest venire ad me (per fidem,) nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Et v. 45. *Est scriptum in Prophetis: Et erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me.*

De eadem inspiratione diuina loquitur Sanctus Thomas quæst. 2. art. 9. ad 3. vbi ait: *ille qui credit, habet sufficiens inductiuum ad credendum. Inducitur enim auctoritate diuina doctrine miraculo confirmata; & quod plus est, interiori instinctu Dei inuitantur.*

Eandem assertionem generatim tradit sanctus Thomas hic q. 1. a. 4. ad 3. vbi ait: *Lumen fidei facit videre (sub communi videlicet ratione credibile, vt paulo antea dixerat) ea quæ creduntur. Sicut enim per alios habitus virtutum homo videt illud, quod est sibi conueniens secundum habitum illum, ita etiam per habitum fidei, inclinatur mens hominis ad assentiendum his, quæ conueniunt rebus fidei, & non alijs.*

Et q. 2. a. 3. ad 2. docet, habitum fidei habere se ad principia fidei, sicut lumen naturale ad principia naturalia. *Sicut homo, inquit, per naturale lumen intellectus assentit principijs, ita homo virtuosus per habitum virtutis habet rectum iudicium de his, quæ conueniunt illi virtuti. Et hoc modo etiam per lumen fidei diuinitus infusum homini, homo assentit his, quæ sunt fidei, non autem contrarijs.*

60 Eandem vim fidei insinuas videtur S. Dionysius cap. 7. de diuinis nominibus cum ait: *Novit is, qui veritati conuenit, quam bene se habeat, etiam si plures illum corripiant quasi amentem, & extra se factus. Per intemperatam enim fidem extra se fit, extra se patitur. Porro novit seipsum veraciter, non quod illi autem insamre, sed ab instabili atq. variabili circa latissimam erroris varietatem motu, per simplicem, & semper eodem modo se habentem veritatem euasisse liberum.*

Ratio assertionis est; tum quia & actualis illustratio gratiæ, eo efficacius ad fidem persuadendam valet, quo interior est: & sicut habitus quisque virtutis inclinatur intellectum ad ea ap-

probanda & bene apprehendenda, quæ habitui accommodata sunt; ita etiam fidei habitus confert ad iudicium credibilitatis fidei prompte & facile ferendum, vt superius dictum. Tum quia sola externa motiua per se non sufficiunt, ad tantam fidei firmitudinem; quandoquidem ijs subinde non repugnat absolute falsum, vt dicitur dub. 5. Idem confirmari potest experientia, qua constat, plerumque inter sectarios, vt quisque veræ fidei amantior est, ita eum minus in amata fide conquiescere; etiam si nullam aliquando causam externam sciat, quæ animum in fide vacillantem reddat, quod non nisi ob defectum luminis fidei accidere putandum est.

61 Quocirca prudenter hac de re scripsisse mihi videtur Gregorius de Valentia hic q. 1. pun. 4. §. 3. argu. 18. *experientia constare, credentes ita animo diuinitus affectos esse, vt præcipue quidem propter nullum argumentum, quod ad fidem persuadendam exterius proponitur sed propter aliud quiddam diuinitus (nempe ipsum lumen diuinæ veritatis ac fidei) quod alio quodam modo, & longe fortius, quam ulla argumenta animum afficiat, ad firmiter credendum moueri se intelligant.* Eundem constantis fidei sensum à Deo interius docente profectum expressisse videtur Hilarius lib. 6. de Trinitate cū ait: *Ab his que teno edoctus sum, his immediabiliter imbutus: & ignose Omnipotens Deus, quia in his nec emendari possum. Tarde mihi hos piosimos (alias impijssimos) quantum ego arbitror Doctores ætas nunc huius sæculi protulit: sero hos habuit fides mea, quam tu erudisti, Magistros.*

62 Porro cum habitus fidei ad fidei credibilitatē conferre dicitur, id non intelligendum est, de prima fidei acceptione in homine antea infidelis; talis enim non iuuatur ipso habitu ad primum fidei actum, quo habitum acquirit; sed de homine iam fidei respectu actuum, quos elicit post acquisitū habitū: neque opus est, vt ipse habitus fidei per modum obiecti cogniti ad credibilitatem concurrat; satis est, quod per modum inclinantis & confortantis potentiam, ex parte ipsius subiecti, ad credendi facilitatem & firmitatem conferat. Alia ratio est inspirationum, quæ etiam per modum obiecti cogniti, magis vel minus (prout magis vel minus animo percipiuntur) & quidem ad ipsam primam fidei acceptionem concurrere possunt; quanquam nec super his semper necesse est animum credentis reflecti.

DVBIVM IV.

An, & quibus motiuis Christiana & Catholica fides sit re ipsa credibilis; præcipue aduersus gentiles, Iudeos, Mahumetanos.

S. Thomas 1. 2. q. 1. a. 5. ad 1. & 2.

63 Sermo est, non de motiuis internis, vt sunt tū illustrationes & inspirationes diuinæ, ad credendum diuinitus immissæ, tum ipsum lumen fidei inter-